

ШЫН

ВКП(б) ТЫВА ОБКОМУНУ, КЫЗЫЛ ХООРАН КОМИТЕДИНИН БОЛГАШ АЖЫЛЧЫ ЧОННАРНЫН ДЕПУТАТТАРЫНЫН ОБЛАСТ СОВЕДИНИН ОРГАНЫ

1951
февраль
25
воскресенье
№ 38 (212)
Өртөө 20 көп.

Часкы хову ажилдарыңа өй-шаанда болгаш хынамчалыг белеткенери — колхозтарнын, совхозтарнын болгаш МТС-тернин бир дугаар ээлчегде херээ болур.

Көдээ ажил-агый ажилдакчыларының дайынчы сорулгалары

Совет улус Ленин—Сталинның партияның удуртулгазы-биле коммунист тургузушкунуң улуг программаның чедишкенин боттандырып турар. Партия болгаш чазак 1951 чылда социалистик көдээ ажил-агыйны мурнунга улуг болгаш харымсалгалыг сорулгаларны тургускан.

Көдээ ажил-агыйны хөгжүдериниң планының чедишкенин күсүлдесиз часкы тарылгага чогуур өйүндө белеткелдерин болгаш хову ажилдарын организацыя эртерин, бүгү-ле материалдаг болгаш күш-ажылы курлауларын долу болгаш чөп ажыглаарын, шитки кур хөрдүгилерни мобилизацыяларын, эртемлик болгаш мурунчук дүр жүдүгилер чедишкенин колхоз болгаш совхоз бүдүрүлгезинге талбаа-биле иштеридерин партия организацияларын, совет болгаш көдээ ажил-агый органдарыңар, колхозтардан, совхозтардан болгаш машина-трактор станцияларыңардан негеп турар.

Бистиң чер ажылыңыз делегейде эң не улуг болгаш механизацияланган болуп турар. Ол болза, чаа техника-биле чепселенген. Көдээ ажил-агый чүгле эртең чылын 15 айт күнүңге шылча-дерге 180 ажык муң тракторларын, 48 муң комбайнларын, чүк чүдүрер 82 муң автомобильдерин болгаш бир миллион 700 муң ажык өске-даа машиналарын болгаш жокулданың чепсек-хөрсөккөдөң ирелген. Амгы үеде колхозтарда болгаш совхозтарда бүдүрүлгезиңиз да хөй чүгүлө чогулданыңар. Ооң учурунда техниканың чөп ажыглаары, машиналарга камныг болгаш ынанчылыгы болур чорук улуг ужуу-дузалыг болуп турар.

Часкы тарылгага чедишкениңиз белеткенер төлөөдө, хамыктың мурнуңда трактор партияның өй-шаанда болгаш бедик шынарыңың септээри, оларны хову ажилдарыңа белеткээри, трактор бригадаларын мергенлигди тургористериниң, принциптериниң болгаш өске-даа ажилдакчыларның составы-биле ийи ээлчегин ажилдарыңа таарыштыр көдээ ажил-агый ажилдарыңың бүгү үезин дүргүздүңиз доктаамап четчелээр эргежок чүгүлө. Трактор бригадаларың ажилын шың организацыяларын хандырамы, оларны үзүктөл чок хандырамы болгаш ажилдакчылар, тракторларын, комбайнларын болгаш өске-даа машиналарын долу ажилдакчылар, тракторист бүрүзү ээлчег болгаш хун нормаларын күсүлдериң чөдир алыры болгаш машиналарын ажилдакчылар турурын узут саарың чүгүлө.

Бо чылын колхозтарын болгаш совхозтарын боттарының бедик шынарың сортугү үезиниңери-биле бүрүн хандырамың болгаш оларны чогуур өйүндө белеткээринче, чер-черинг база минералдыг удобриенилерни чөп болгаш бүрүн ажыглаарың оңза кичээңей салган турар ужурулуг.

Часкы хову ажилдарыңа өй-шаанда болгаш хынамчалыг белеткенери—колхозтарын, совхозтарын болгаш машина-трактор станцияларының бир дугаар ээлчегде херээ болур. Ындык болза-даа, часкы тарылгага белеткел талазы-биле элээн хөй областарда, крайларда болгаш республиналарда улуг четпестер бар болуп турарын демдеглөөйү барып болбас. Дыка хөй МТС-терде болгаш совхозтарда тракторлар септелгезин багы чорудуп, септелге ажылыңа куду шынардыг чорутку болдуруп турар, трактористерин, трактор бригадаларының бригадаларын, комбайнларын оң ышкыш жокулданың чепсек-хөрсөккөдөң ирелген ажилдарыңа колхозчуларын болгаш совхозтарын ажилчыларын белеткээринче чогуур кичээңей салбайн турар.

Чамдык партия организациялары, совет болгаш көдээ ажил-агый органдары колхозтары боттарының үезиниңери-биле хандырамың эргежок чүгүлө хөмчөгөт албайн турарын, удобриенилер сөөртүрүнүң болгаш хар ызырыңдырып тударыңың талазы-биле ажилдарыңың кошкык организацыялар турарын фактылар чүгүлөп турар. Колхозтарга бүдүрүлгө планнары, бригадаларга бүдүрүлгө чыл оналгаларын болгаш ажилчын планнары чогадырын, бүдүрер ажилдың нормаларын болгаш аш ажилдың өртенерин эде көөрүн саададып турар.

Партия болгаш чазак бо чылын колхозтарын, МТС-терин болгаш совхозтарын материал техниктиң иштиңи курлауларын бүрүн болгаш чөп ажыглаары, 1951 чылга доктааткан тарааның дүжүттүүнүң болгаш көдээ ажил-агыйның нийти продукцияларын көвүдериңниң планнарың долдур болгаш ажык күсүлдеринге иштиңи кур-хөрсөгилерни максималдык мобилизацыялар тарылгага белеткел болгаш оңу чорударыңың талазы-биле СССР-ниң Көдээ ажил-

агый Министерствозуңун, областарын, крайларын болгаш республикаларын партия, совет болгаш көдээ ажил-агый органдарың чүгүлө сорулгазы дең санап турар.

Көдээ ажил-агыйның кур-хөрсөгилерин ажыглаары дээш демселге МТС-терин ажилын улам ийи экижидери бир дугаар чертеңиз ужуу-дузалыг болуп турар. Трактор бригадаларын ажилчыларын, механизаторжу наадырларын шың шилип алыры болгаш кижизидери партия организацияларының кичээңейиниң төвүңгө турар ужурулуг. МТС-терин болгаш совхозтарын трактор бригадаларыңың доктаамап составын партияның райкомнарыңа бадылаары, ол ышкыш сезон иштеңизде ажилдакчы хандырылга персоналын ажилчылар чүгүлө. Мурунчук механизаторларын ажилчылар аргаларын болгаш методтарын өөренириңиз болгаш мергенлик бедидериниң талазы-биле семинарларга бүдүрүлгөдөң чарыктырбайн бүгү трактористерин болгаш комбайнларын өөренилгезин организацыялар чүгүлө.

Кубаның трактористерин Иван Бунеевич эгелечи чоруун бугаар техниканы бүрүн болгаш чөп ажыглаары дээш социалистик чарыш калбарган. Красендар крайның механизаторлары тракторларын ажилдакчылар турар чоруун узут каарыңың ачызы-биле трактор ажилдарын ам кылып турарыңың 3 миллион гектар хөйүн кылып болур деп чүвени олар санаан. Машина парктыңың өдүрүкчүлүг бедидеринге чуртуң машина-трактор станциялары казы хире улуг аргаларың болуп турарын сактыры берге эвес.

Көдээ ажил-агыйның чаа көдүрүшкүнүң чүгүлө чүлү болза, колхоз бүдүрүлгезин шың планнары болур. Планнарың чогадып кылырга техниканы ажилчыларга болгаш күш-ажылды шың организацыяларга улуг колхозтуң бүгү-ле артык күштү чүлүңдери бо чылдың часкы эгелээш ажилдакчылар турар дээш бичке колхозтарын катыштырганы-биле хөмчөгөт болгаш өскөрлериниң өөренип көөр херек.

Машина-трактор станциялары болгаш районнарын көдээ ажил-агый министр колхозтарын агрохемиктиң хандырылганы экижидер күдээлгелер. Көдээ ажил-агый эртемниң болгаш мурунчук практиканың чедишкенин бүдүрүлгө дидим болгаш калбаа-биле иштеридер, бедик дүжүтү хандыра агрохемиктиң хөмчөгөт ажилдакчылар кылар болгаш амыдыралга чорудар херек.

Часкы тарылгага белеткелдерин чоруп турарыңың дугайында шыңгызы хыналда боттанган турар ужурулуг. Хову ажилдары эгелечке чөдир бир айдан орай эвесе МТС бүрүзүңүң, колхоз болгаш совхоз бүрүзүңүң тарылгага бедидериниң хыналдазын организацыялар чүгүлө.

Долхозчу тараачынар бүгү совет улус ышкыш канчаар-даа аажок улуг патриоттуг көдүрүшкүнүң-биле хаара тутунган. Тайбың коммунист тургузушкунуң планнары маадырлыг күш-ажылыче оңу сорук ийилги турар. Көдээ ажил-агый ишчилери бойдузду чартырамың стилиңиң планың амыдыралда боттандырып, суг күжү-биле ажилдар электри станцияларың болгаш сугарылга системаларың канчаар-даа аажок улуг тудуушкунуңа бүгү улуг идеяңиз кирип турар.

Көдээ ажил-агыйны «Правданың» корреспондентизи-биле эш Сталинның беседасын улуг сорук киришкениң-биле утканнар. Тайбың дээш демсел оларга чок болгаш төрөөн херек болуп турар бүгү совет кижилерин сэгиз сеткилин болгаш күзөл чоруун ол беседа илереткен. Совет кижилериниң тайбыңа ынанчылыгы, бүгү делегейге тайбыңның тилетирбес чөлөңгиз—Совет Төрөөн чуртуң чаагы чоруунга оларны маадырлыг чогаалыңы күш ажилыңа илеретиптиң турар.

Партия организацияларының-мурнуңда—часкы тарылгага чогуур өйүндө белеткенириң болгаш оңу улугелерги эртериниң ажил-агый политиктиң улуг ужуу-дузалын эр, хөрээңиң колхозчуларга, МТС-тер болгаш совхозтар ажилдакчыларыңа тайлыбырлар деп дайыңың сорулга түрү турар. Партия организациялары көдээ ажил-агыйның улам ийиңи хөгжүлгезинге, колхозтарын нийти байлаан өстүреринге болгаш колхозчуларын материалдыг чаагы чоруун бедидеринге иштиңи кур-хөрсөгилерни мобилизацыялар, техниканы бедик бүдүрүчүлүг ажылаар дээш социалистик чарышты улам калбартыр, колхозчу массаларын күш-ажылы болгаш политиктиң көдүрүшкүнүң удуртүрүлгөдөң чүлөңгиз.

(«Правданың» февраль 21-де мурнуку чүлүңдөң).

СОВЕТ УЛУСТУН ЧАЦГЫС ЭШ-СЕТКИЛИ

Февраль 18-те РСФСР-ниң, Казак, Грузин, Азербайжан, Литва, Молдава, Латвия, Киргиз, Тажик, Карел-Фин ССР-лерниң Дээди Советтеринге база ол ышкыш автономуг республикаларын Дээди Советтеринге соңгулдалар патриоттуг улуг көдүрүшкүнүң үезинде эрткен. Соңгулдалар болза, Совет Эвилелиңиз улустарының мораль-политиктиг чацыс эвиниң күчү-дүгү көргүзүү, большевик партияга, ажилчы чоннарың баштыңа, башкызы болгаш өңүү Иосиф Виссарионович Сталинга совет кижилериниң изиг ынанчылыгы болгаш бердингеңиз көргүзүү болган.

Депутатка эш И. В. Сталин бадылаттырган бүгү соңгулда участоктарында канчаар-даа аажок улуг көдүрүшкүн болуп турган. Улустарың ааскежиниң тургузушкуну, тайбың дээш улуг демселчи Иосиф Виссарионович Сталин дээш ажилчы чоннар онза чацыс эш-сеткилинге бадылааннар.

Большевик партияң болгаш совет чазактың удурткучлары эштер В. М. Молотов, Г. М. Маленков, Л. П. Берия, К. Е. Ворошилов, А. И. Микоян, Н. А. Булганин, Л. М. Каганович, А. А. Андреев, Н. С. Хрущев, А. Н. Косыгин, Н. М. Шверник, М. А. Суслов, П. К. Пономаренко, М. Ф. Шкрятов оларның депутатка бадылаттырган соңгулда округтарыңа бадылаашкың улуг идеяңиз эртенки.

Эрте-бүгүн орус хоорай Калинин. Оң катар тургустунган кудумчулары болгаш шөлдери чараш. Хөвөң-сазын комбинады «Пролетарыңың» девис-

кээринде беш дугаар соңгулда участогу турган. Пес-таавычылар, баяңчы элдери, пенсионерлер эртенгиңиз алды шак четпейн турда маңа четкилеп келген.

Соңгукчуларың арыннары өөрүшкүлүг, кижилерниң характеры ааскежин-биле хып, эрес, омак ыр-тайбыңның улуг Сталинны алдаржадып, алган-йөрөөп турар өөрүшкүнүң ийи дыңалып турган. Радио репродуктору Кремльдин курантыларының байырлыг нагышкымын дыңнадып турган.

Комбинатка барык бежен чылда ажылдап келген пенсиячи Федосья Александровна Кашина бир дугаарында биолетениң алган.

Аргышкың машиналарыңың септелге талазы-биле бригадир Анна Николаевна Зайцева РСФСР-ниң Дээди Советиниң депутатыңа бадылаттырган.

Красноярскиниң механический заводун клубуңда № 47 соңгулда участогуң бадылаашкың пунктузу туруп турар черин улуг баштыңчылар Б. И. Ленинни болгаш И. В. Сталинның чуруктарың долдандыр электри лампалары-биле чырыдып турар.

Маңа РСФСР-ниң Дээди Советиниң депутатка заводтун пресовщици Андрина Ивановна Ковалева бадылаттырган. Хоочун ажилчын эш Бурдинниң бадылаашкың чугаалаңы:

— Сибиряктерниң чүрекеринде чырык болжол өөрүшкүлүг болуп турар. «Правданың» корреспондентизиңиз айтырларыңа улуг Сталин харың-лавышаан. Совет Эвилели моон соңгаар-

даа дайының болдурбазың болгаш тайбыңны камгалаарың политиканың хажык чок чорудар деп медеглөөн.

Карель-Фин ССР-ниң соңгу кезээңге, Кировтуң демир орук магистралы болгаш Беломор-Балтий канал бедидерлежин турар черде, беш чылдың мурунда чаңгыс-даа бүдүрүлгө чок турган Летний деп суур чатылып чоруткан. Ам мында чаңгыс аай хевирлиг башкыңар тудуушкунуңуң заводу ажилдап турар, оң кылган продукциязы Куйбышевтиң гидро тудууңа, туубу заводуңа, ышкы ажил-агыйыңа кирип турар. Чуртталганың дегем, чаа бажыңарын, ортумак шкөланы, радио бедидир, кино театрын, эмнеге черин тудуп тургускан. Бо суура соңгулдаларын баштайгы шаңды шүптү соңгукчулар бадылаан.

Совет Латвияның колхозчуларының күзел-соруун Валк районуң «Цина» колхозтан 70 харлыг Карлис Блаус илереткен:

— Колхозтар бистин амыдыралыңызы шың орукче улгадырды. Бо хире четимчелиг чуртталганың каян-даа көрбөз бис. Улустарың эң эки оолдары болгаш кыстары дээш бердинген миллион-миллион бадылаашкыңа мурнуңа эрге чок чоран хөмчөк мезең бадылаашкың катышканыңа өөрүп тур мен.

Казахстан Донбазыңы—Карагандиниң ажилчы чоннары соңгулдалар хуңун стахановчун ажил-херек-биле медеглөөн—Киров аттыг шахтаның коллективи бүгү улустуң байырлыгың

бүдүрүүңде пландан дашкаар беш эшел одашкыны чүдүрүп чоруткан. Оналдаган ажыр каскан дөрт дугаар эшелон хоумуру Калинин атыг шахтаның дагылары февраль 18-те чоруткан. Коммунистер эштер Бенкожин болгаш Гончаров удурткан бо шахтаның мурунчук коллективтери хоумутывыңың ийи ай планы күсүткен.

Астрахань—Базарск районуң № 255 Учтелиң округуңуң соңгулда участогуңа Азербайжан ССР-ниң Дээди Советиниң депутатыңа кандидат дээш бир дугаарында Социалистик Күш-ажылдың Маадыры С. Зейналов, Социалистик Күш-ажылдың беш Маадырлары А. Керимов, М. Мансурова, Ф. Мирзоев, трактористер К. Гаджиев болгаш А. Асланов олар бир дугаарында бадылааннар.

Коммунистерниң болгаш партия кижигиңу эвестерниң стилиңиң бузулбас блогунуң кандидаттары дээш бадылаашкыңар Нарымга, Ирбитке (Свердловск областы), Курскиге, Вайгач округука, Пятигорскиге, Кировка, Адыгейниң автономуг областың Ходзи, Аулга, Мичуринскиге, Заполарияның Белуш турлаанга, Новая Земляга, Иркутск областың Черемховога, Вологда областың Кубенск суурунга, Колгуев ортулука, Архангелскы облестың Черемуха суурунга, Татар АССР-ниң, Воронеж, Аулга, Ростов болгаш областарың, крайларың болгаш республикаларың хоорайларыңа болгаш суурларыңа эйнайралдыг болуп эртенки.

(СЭТА).

1951 чылдың февраль 18-те РСФСР-ниң Дээди Советинге соңгулдаларның түңзелиниң дугайында

РСФСР-ниң Дээди Советинге соңгулдалар талазы-биле Төп соңгулда комиссиязының дыңнады

1951 чылдың февраль 18-те, воскресеньи Россияның Совет Федеративтик Социалистик Республиказының бүгү деисказыңга РСФСР-ниң Дээди Советинге депутаттар соңгууру болуп эртенки.

Бадылаашкың чер бүгү оң чертеңиз шагы-биле эртенгиңиз 6 шакта эгелээш болгаш дүнекиңиз 10 шакта доозулган. РСФСР-ниң Дээди Советинге соңгулдалар политиктиг улуг көдүрүшкүнүң-биле, соңгукчуларың бедик идеяңиз болгаш организацыяг кижилгеңиз-биле эртенки.

Төп соңгулда комиссиязы РСФСР-ниң Дээди Советинге соңгулдаларың түңзелиниң дугайында долу медеэни бүгү округтарың соңгулда комиссияларыңдан алган. Бүгү соңгулда округтарыңың талазы-биле соңгукчуларың нийти саны 64.832.312 кижи болуп турган, оларның иштинден РСФСР-ниң Дээди Советинге депутаттар соңгуурунга киришкени 64.821.824 кижи азы бүртүктүрген соңгукчуларың нийти саныңың 99,98 хуузу болур.

РСФСР-ниң Дээди Советинге соңгутурган депутаттарның даңзызы

МОСКВА ХООРАИ

- Абрамов Павел Васильевич — Коминтерновский округ.
- Бабурина Елизавета Филипповна — Даниловский округ.
- Берня Лаврентий Павлович — Москворецкий округ.
- Борзовников Николай Иванович — Арбатский округ.
- Булганин Николай Александрович — Дзержинский округ.
- Власов Александр Васильевич — Фрунзенский округ.
- Воробьев Александр Васильевич — Киевский округ.
- Воробьев Аркадий Иванович — Ленинский округ.
- Воронков Алексей Васильевич — Калужский округ.
- Ворошиин Владимир Иванович — Краснопресненский округ.
- Давыдова-Мчедлдзе Вера Александровна — Свердловский округ.
- Домбровская Юлия Фоминична — Пионерский округ.
- Донской Владимир Михайлович — Советский округ.
- Корабельникова Лидия Гавриловна — Кировский округ.
- Королев Василий Васильевич — Ленинградский округ.
- Кочина Пелагея Яковлевна — Куйбышевский округ.
- Крестянинов Василий Иванович — Тимирязевский округ.
- Кузнецов Константин Петрович — Октябрьский округ.
- Миронова Зоя Васильевна — Суздальский округ.
- Молотов Вячеслав Михайлович — Молотовский округ.
- Мотов Аркадий Дмитриевич — Железнодорожный округ.
- Опарин Александр Иванович — Герценовский округ.
- Самсонов Константин Яковлевич — Горьковский округ.
- Солодкин Зоя Ивановна — Ждановский округ.
- Устинов Владимир Иванович — Пролетарский округ.
- Федян Константин Александрович — Щербановский округ.
- Хрущев Никита Сергеевич — Калининский округ.
- Цветков Григорий Михайлович — Сталинский округ.
- Черепнина Мария Владимировна — Бауманский округ.
- Черняев Константин Петрович — Первомайский округ.
- Шпцова Валентина Ивановна — Сокольнический округ.
- Яснов Михаил Алексеевич — Останкинский округ.

МОСКВА ОБЛАСТЬ

- Ажирков Петр Иванович — Воскресенский округ.
- Архипова Клавдия Георгиевна — Бабушкинский округ.
- Афанасьев Семен Петрович — Химкинский округ.
- Баранов Иван Иванович — Люблинский округ.
- Бардеева Анна Сергеевна — Красно-Полянский округ.
- Белова Мария Егоровна — Наро-Фоминский округ.
- Бошня Георг Манацанович — Ухтомский округ.
- Варюшечков Борис Николаевич — Подольский кедээ округ.
- Веселов Сергей Степанович — Балашихинский округ.
- Волков Александр Петрович — Люберецкий округ.
- Волков Владимир Александрович — Каширский округ.
- Волкова Мария Михайловна — Орехово-Зуевский хоорай округ.
- Гончаров Василий Александрович — Подольский кедээ округ.
- Ермакова Агафья Петровна — Можайский округ.
- Ивлева Пелагея Сергеевна — Раменский округ.
- Игунова Капитолина Александровна — Зарайский округ.
- Капитанов Иван Васильевич — Дмитровский округ.
- Карпов Виктор Андрианович — Сталиногорский округ.
- Ковалев Федор Луич — Мытищинский округ.
- Корешков Михаил Егорович — Павлово-Посадский округ.
- Маленьков Георгий Максимилианович — Тушинский округ.
- Малыгин Юрий Николаевич — Волоколамский округ.
- Мальшев Арсений Дмитриевич — Шагурский округ.
- Медведев Арстарх Иванович — Уловский округ.

Бүгү соңгулда округтарыңа коммунистерниң болгаш партия кижигиңу эвестерниң блогун дээш 64.665.587 соңгукчулар бадылаан, ол болза, бадылаашкыңа киришкен соңгукчуларың нийти саныңдан 99,76 хуу болуп турар. Депутаттарга кандидаттарга удур бадылааны 155.723 кижи азы бадылаашкыңа киришкен соңгукчуларың нийти саныңың 0,24 хуузу. «РСФСР-ниң Дээди Советинге соңгулдалар дугайында Дүрүмнүң» 79 дугаар чүлүң барымдалааш, 514 биолетениңери күш чок деп санаан.

«РСФСР-ниң Дээди Советинге соңгулдалар дугайында Дүрүмнүң» 38 дугаар чүлүң барымдалааш, Төп соңгулда комиссиязы соңгулда округу бүрүзүңүң аайы-биле материалдары танылып көргөткөн, бүгү соңгулда округтарың талазы-биле РСФСР-ниң Дээди Советинге соңгутурган депутаттары бүртүккөн.

Соңгутурган бүгү депутаттар коммунистерниң болгаш партия кижигиңу эвестерниң блогунуң кандидаттары болуп турар.

ЛЕНИНГРАД ХООРАИ

- Никитин Иван Никитич — Пушкинский округ.
  - Олейник Захарий Федорович — Клинский округ.
  - Панкратова Елизавета Васильевна — Серпуховский округ.
  - Рождев Яков Исавич — Орехово-Зуевский кедээ округ.
  - Рожова Мария Ивановна — Ногинский округ.
  - Сизов Николай Трофимович — Загорский округ.
  - Стельковский Василий Исидорович — Щелковский округ.
  - Ушакова Елена Ивановна — Ленинский округ.
  - Ушакова Елизавета Ивановна — Куцевский округ.
  - Шверник Николай Михайлович — Коломенский округ.
  - Щелко Илья Михайлович — Егорьевский округ.
- Андрянов Василий Михайлович — Невский округ.
 Антошкина Екатерина Диомидовна — Ждановский округ.
 Быхов Константин Михайлович — Петроградский округ.
 Головки Арсений Григорьевич — Кронштадтский округ.
 Горлинский Николай Дмитриевич — Красноармейский округ.
 Илюшин Алексей Антонович — Василеостровский округ.
 Климов Владимир Яковлевич — Выборгский округ.
 Ковалев Николай Николаевич — Калининский округ.
 Кудюшина Ольга Яковлевна — Фрунзенский округ.
 Ладанов Петр Федорович — Московский округ.
 Леонов Дмитрий Сергеевич — Краснофлотский округ.
 Локтеев Надежда Николаевна — Смоленский округ.
 Носков Александр Васильевич — Суворовский округ.
 Петрова Мария Яковлевна — Ленинский округ.
 Пономарев Владимир Николаевич — Куйбышевский округ.
 Похвалин Владимир Павлович — Некрасовский округ.
 Себин Иван Сергеевич — Свердловский округ.
 Сорочкин Макарий Андреевич — Лиговский округ.
 Сталин Иосиф Виссарионович — Кировский округ.
 Чуркина Антонина Николаевна — Октябрьский округ.
 Шостакович Дмитрий Дмитриевич — Дзержинский округ.
- Алмазова Мария Александровна — Ладнинский округ.
 Зайчиков Василий Никифорович — Гатчинский округ.
 Ильина Ольга Васильевна — Волковский округ.
 Краснобаева Анна Яковлевна — Парголовский округ.
 Леонтьев Виктор Петрович — Тихвинский округ.
 Писецацкий Николай Николаевич — Ленинградский кедээ округ.
 Самойлов Иван Ильич — Тосненский округ.
 Соколов Николай Александрович — Выборгский округ.
 Уваров Александр Михайлович — Кингисеппский округ.
 Хахалина Елена Григорьевна — Лужский округ.
 Шмелев Иван Андреевич — Ломоносовский округ.
- АЛТАИ КРАИ
- Богатов Александр Николаевич — Троицкий округ.
  - Васильенко Иван Михайлович — Алейский округ.
  - Детляева Капитолина Николаевна — Бийский хоорай округ.
  - Кайгородова Тамара Дмитриевна — Горно-Алтайский округ.
  - Карпенко Николай Матвеевич — Усть-Пристанский округ.
  - Киселева Анна Николаевна — Тяльменский округ.
  - Митюшин Василий Васильевич — Эмзюинский округ.
  - Михайлов Николай Александрович — Барнаульский кедээ округ.
  - Непомношина Наталья Дмитриевна — Славгородский округ.
  - Рогова Александра Васильевна — Бийский кедээ округ.
  - Серенко Никита Васильевич — Поспелихинский округ.
  - Терешенко Алексей Григорьевич — Рубцовский округ.
  - Фадеев Иван Иванович — Волоцкий округ.
  - Чабанов Федор Васильевич — Каменский округ.
  - Черепов Алексей Ильич — Барнаульский хоорай округ.
  - Шевченко Сергей Васильевич — Ребрихинский округ.

(Уланчызы дараазында үнер).

КОЛХОЗТУҢ ОТЧЕТТУГ ХУРАЛЫ

Би-Хем районун төвү Туран хоорайдан 30 километр чедир турар Халкы суурда Кочетов аттыг колхоз тургустунуңанда бээр удаас 10 жылдык ою болуп эртер.

Колхозтуң отчёттуг хуралына 15 хонук бурунгаар-ла партия, комсомол организациялары болгаш бүгү колхозчулар боттарының чылда чоруткан күш-ажылдарын түңнээринге белеткени бергенер. Отчёт болурунун мурнуу чарында колхозтуң клубу болгаш колхозчуларның бажыңнары-даа байрланчыг хевир зире берген турган. Нийтилештирген малдың баш санының чыл-чылдарда өзүлдезин, оң продуктулуунуң көүдүң турганының болгаш тарылга шөлүнүң калбарып, оң дүңдүңүң улгайды турганының диаграммаларын клубтуң ханаларында аска, клубту тук, лозуңнар-биле шиемектен турган. Боттарының кызыкмак чүткүлдүг күш-ажылдарын түңнөп чугаалаңдар-ла омак-хогдуг клубча чыгып олурупканнар.

—Долхозтарның болышевкчи, колхозчуларны шыдамын балыктыг, культуруг болдуру деп эш Сталинның айтышыныңн удурутлга болдуруш, болышевк партияның болгаш совет чазаттын хүн бүрү көргүзүү туруп улуг дузаламчыларына даянып алгаш, эрткен отчёттан бо отчётка чедир бизниң колхоз улам-на улуг-улуг чедишинкини чедиш ап келген деп колхоз даргазы эш Полев чугаалаң. Бо отчёттуг хурал болза, бизниң колхозувусту организас, ажил-агыг талазы-биле улам-на быгыларын дээр социалистик чарыштыг канчаар-даа аажок калбарганының үезинде эртин турар. Эртен 1950 чыл-эр, хөрежкен колхозчуларның чаа-чаа күш-ажыл чедишинкини биле демделетин эртин. Колхоз күрүениң мурнуңа бодунуң бири хүндүлүг хүлээлгези—тараа, дүк болгаш эгт база өске-даа чүүдлерни дужаар планын хуусаа бетинде алдарлык күүсеткен.

Колхозтарның болгаш совхозтарның нийтилештирген продуктулуг малының баш санын өстүрүп, оң продукцияны улгайтар дугайында ВКП(б) ТК-ның болгаш ССРЭ-нің Министрлер Чөвүлелинң доктаалын удурутлга болдурубушаан, эртен чылым мал өстүрериниң планын колхоз аягы күүсеткен. Колхоз-тун малының нийти баш саны 23 хуу, оң иштинде мыйыстыг бода малдың баш саны 10 хуу көүдөп өскөн.

Малдың чүгө баш санын көүдөдиринге эвес, харын оң уксаа-шынарны сайзырадырынга база кичээңгей салып келген, эртен 1950 чылда Дон уксаалыг бугудуручү аскыр, симменталь буга болгаш каракул кошкарлары колхоз савды алган. Мал ажилында муракчыларның саны көүдөп турар. Нийтилештирген мал ажилында чедишининг

болгаш муракчы малчыннарға дыка хөй немелде төлевир тывыска. Бызаа ажаакчызы эш Алексеевко бодунга дааскан бызааларны бүрүн камгалаң болгаш хонукта ортумактан өрү дириг децини ап турган дээр 1 бызааны, хаваан азыраакчызы Полина Формова аныяк хаваанарны шутузуң доруктуруп алган болгаш хонукта нежежир дириг децини бедик шынарлыг болдуруган дээр 1 хаваан огуңа немелде төлевирге алганнар. Саанчы Мария Степанова саар ивек бүрүзүнде 1200 литр сүт алып турган, ортумаа-биле 1220—1230 литр сүт саалдазы алган, ынчангаш саар сүттү пландан ажыгыткан дээр 57 литр сүттү немелде төлевирге алган. Мал ажилының фермазының ажилдачылары эштер Мананикова, Балчыр-оол, Осипова, Горбунова оларның үлгерилг ажилын илеткелчи демделген.

Колхозтуң бүгү малы азырал чемчибиле долу хандырган. 1950 чылда ситен белеткээриниң планын ыракта ажыр күүсеткен болгаш тараа саваңчы шутузуң болуп алган. Силоз белеткээриниң планын ийи даңкыр ажыр күүсеткен. Турнепс, свейла болгаш өске-даа чемчиштерниң 627 центнери белеткен. Мал чемин хөйну белеткээриниң түңнелинде ситениң болгаш саваңчың чамдызын колхозчуларның ажилдап алган күш хунеринге онааштыр үлөп берген. Ам колхозтуң ортуңунда болгаш колхозчуларның хуу ажилында малдарының кышкы байдалы хүр, азырал чемнер-биле болгаш чылыг каяалар-биле хандырттыган.

Эртен 1950 чылдың тарылга планын колхоз 106 хуу күүсеткен. Кызыл-тасты 110 ганы пландан ажыр тараа. Бо чедишинкиниң түңнелинде колхозчуларның күш-хүннери долу үнелиг болган. Колхозчуларның бир күш-хүнүңгө 3 килограмм 100 грамм тараа, 3 рубль 50 копейк, оон аңгыда ситен, саваң болгаш өске-даа продукция элээн хем чегилг онаажып турар. Ынчангаш колхозчулар көдээ ажил-агының продуктулары-биле четге хандырттыган.

Колхозчуларның культура амьдыралының талазы-биле биче эвес чедишкенин бар, от күжү-биле хөдөлөр электростанция бар. Колхозчу бурзуңуң бажыңында, клубта, школада, инек фермазының каяаларында болгаш аял каяазында Ильичиңиз лампалары чырып турар.

Колхозтуң инек фермазында 60 аяк саар инектер бар. Саар инек бүрүзү тус-тус үзүп каан өрзөдөрдө турар. Бызаалар база-ла аңгы-аңгы чылыг, культуруг алеткаларда туралар.

Бир эвес бүгү колхозчуларны нийтин күш-ажылыңа моон-даа артык кийриштири шыдаан болузууса көдээ ажил-агы артелиңизни кижигүнериниң күш-ажылының түңнелдери моон-даа ыракта бедик турар ийик деп эш Полев бот-шүгүмчүлөдиг демделген. Хуралга

чүве чугаалаң колхозчулардан—бистиң артелиңизге 5 хөрежкен колхозчулар ажилдап алаа чогуур минимум күш-хүн нерин ажилдап албааннар. Бүгү чылдың дургузунда Самыл-оол Нина чүгө 16 күш-хүн, Түгенчик Ира 13 күш-хүн, Тырлаашпай 33 күш-хүн, Яскина Ульяна 24 күш-хүн болгаш Екатерина Формова деңгүл-ле 0,92 күш-хүн ажилдап алган деп колхозчулар илеткени.

Хову бригадаларының ажилын колхоз баштаар чериңден дыка кошмак контролдап тургандан эртен чылда чангыс бригада аылдыр чатышкан, ажилдап турган ийи бригадалар чүгө ажил малдарын болгаш көдээ ажил-агының чепек-херекселдерини эе-харысалга чок байдалга киирип турган.

Часкы тарылганың чер айдарылыгына, илиригээшкениң болгаш тараа чагарында база ол ышкаш чайгы, күсүк чар аялалыгының колхозтуң тартар дириг күштерин долу чөп ажилга алып, чүгө чаңгыс МТС-тиңыңа чууй салган турган. МТС-биле чарган керээни азу-гаар 500 га черни колхоз боду илиригээр турда, оң барык-ла шутузуң МТС машина күжү-биле күүсеткен. 1951 чылдың тарылганыңа үрезини четчирил биле уруп, арыггап алган болза-да, көдээ ажил-агы машиналарының септелгези ам-даа оожум чоруп турар.

Мал ажилын сайзырадырының хөрежиде улуг чептестер база-ла бар деп хуралга демделген. Малдың оңдор-бөдөр чирин, азырал чемчини тарыштырыла, күш-чүзүн малдарга азырал чемниң нормазын доктаадырынга район күдөө ажил-агы кидизни (өргөлек тизи эш Хлопушник) база зооветеринаридың специалистери дузалашпай туралар. Сиген, саваңчы малга хемчег, деңиз чочка эңдере каап берип турар учурунда, дыка хөй чеминери малдар чейин таптай базын турар. Сиген, саваңчы сөөртүп турар колхозчулар дыка хөй мал чемин кам чок ажилдап, хөй хөй-биле черде каап туралар.

Отчёттуг хуралга колхозчулар чүгө чедиш алган чедишининг демделеп каан эвес, харын бар чептестери болышевкчи санал-шүгүмчүлө-биле илеткени, от чептестери чылдарының оруун айттыганнар. Бо чылдың ноябрь колхозтуң 10 чыл ою болуп, аңаа уктуштур бүгү планың сорулгалары күүседир, коллективтиң найбардыг күш-ажылы-биле колхозту улам-на күжүлүг хөй адырдыг болдуруп, артелиңиз бүгү хөжүмүңнениң амьдырал-чуртталганын улам-на шыдамын, бай, культуруг болдурурны колхозчулар хүлээгенер.

Ынчангаш, Кочетов аттыг көдээ ажил-агы артелиңиз отчёттуг хуралга ажил-агы артелиңиз бүгү тала-биле түңнөп көрүшүшүң, идея-политик талаа-биле бедик деңгелге улуг көдөрлүшкүнүг эрткен.

Н. МААДЫ.

Тес-Хем районун колхозтарында ниитиниң мал ажилы

Тес-Хем районун колхозтары ниитиниң продуктулуг мал ажилын хөжүдериңиз үш чыл планын амьдыралга чедишинкиң ботландырып туралар.

Колхозтарда мал ажилының чаа фермалары тургустунган. Районуң колхозтары ниитиниң мал ажилын хөжүдериңиз үш чыл планының талазы-биле 1950 чылда доктааткан онаалганы ниитиз-биле ажыр күүсеткен. Оң иштинде мыйыстыг бода малдын 119,2 хуу, чылыг малдын—126,6 хуу, хөй, өшкү нүүн—123,8 хуу күүсеткен болгаш ниитиз-биле 3.892 баш малды пландан ажыр өстүргөн.

Улгагырган Ленин аттыг колхоз 1950 чылда мал өстүрериниң күрүне планын малдың бүгү чүзүңнерини айы-биле ажил күүсеткен. Оң иштинде мыйыстыг бода малдын 100 хуу, чылыгы—102 хуу, хөй, өшкүнүү—113,2 хуу күүсеткен болгаш мыйыстыг бода малдын, чылыгы, хөй, өшкүнүң болгаш хеваның фермаларын тургускан, база күш фермазын тургузарының белеткелин чорудуп турар.

Мал ажилының улам аңгайы чедишкени дээр бүгү күштерин салып, кычмакай ажилдап турар колхозчу малчыларының саны көүдөп турар. Ленин аттыг колхозтуң чылыгымыз Даажамба бодунга быжыггаан 58 берлерден 58 кулунарны, Сталин аттыг колхозтуң чылыгымыз Шойдак 103 берлерден 103 кулунарны, Калинин аттыг колхозтуң инекини Чагармаа 53 инектерден 53 бызааларны, ол-ла колхозтуң хөйжүзу Коданбай 255 хөйлалардан 255 хураганарны, Ленин аттыг колхозта хөйжү Седен 160 хөйлалардан 181 хураганарны, ол-ла колхозтуң хөйжүзу Манзырыкчы 104 хөйлалардан 123 хураганарны менди камгалап алган.

Районуң девискерин малды сүрүп одарладырынга одарлар-биле байлак болуп турар. Бүгү малчылар, ылаңгыя муракчы колхозчулар чылдың үезинге таарыштыр одарларны чөп ажилдап, чөл иштинде дыка хөй чаа одарларны сөлүп, малды үргүлү сүрүп одарладырының аргазын херектеп турар. Ленин аттыг көдээ ажил-агы артелиңиз чылыгымыз Даажамба чайгы үезде дөрт кагап одар сөлүп, чылыг малдың эңи деңгелдезин чедиш алган. Калинин аттыг колхозтуң инек кадарчызы Чагармаа чайгы изиг үезде инекти дуэе серинде одарлады арганы бодунуң практика-зынга ажилдаган.

Оң-биле кады ниитиниң мал ажилын хөжүдериңиз үш чыл планының талазы-биле 1950 чылдың онаалганы болгаш фермаларга доктааткан малдың баш санының минимумун чамдык колхозтар чедир күүсетпей турар. Чижээ, Сталин аттыг колхоз 1950 чылда мал өстүрерини күрүне планын чедир күүсетпөөн. Мал чемнери белеткээриниң планын күүсетпөөн хөрежиде Сталин аттыг колхозтуң даргазы Байгыктык, партия эге организацианың секретари турган Шактар олар ситен белеткээр планын 109,2 хуу күүсеткенис деп мөге медээни районуң көдээ ажил-агы кидизинге киирген.

Ол ышкаш колхоз баштаар чери мал кыштаггадымышымынга чогуур белеткелди хандыраан. Мал кадарчыларыга аңгы ызыгууру таарышпас кижилерин, база чалгаа кижилерин кирип турганы-биле чүгө январь ай иштиңде дыка хөй

мал хөраан. Колхозтуң хөй малы масса-лы-биле төрүп эгелээн.

Мал кыштаггадымышында четпестерин узуткап, малдың баш санын менди камгалап алыр дээр ВКП(б) райкому болгаш райүсүмө районуң партия, совет болгаш көдээ ажил-агы органның бүгү хүжүн мобилизастап, элээн хөмчөлдөрүн алган. Арып бакыраан малды чаа одарларга сайгарып көжүрүп, далбы тартып, хар эжер ажилды организастаан. Эң эки малчылары кадарчыларга киргезе. Арып баксырап турган малдарының котданырында коммунисттерин болгаш комсомолчуларны быжыггаан. Сталин аттыг колхозтуң 2.500 баш малын, Калинин аттыг колхозтуң 1.500 баш малын чаа одарларга көжүргөн.

Ниитиниң продуктулуг мал ажилын хөжүдериңиз дугайында партия болгаш чазак улуг кичээңгей салып турар. Ындыг турбуза облүүсүмө болгаш көдээ ажил-агының область өргөлдөмө мал ажилын канчеларың олутпай, шүң-нөң азу-биле удуртуп турар. 1950 чылдың дургузунда көдээ ажил-агының область өргөлдөмө начальниги эш Цевменкоуң адын салган 75, оң иштинде мал ажилыңиз дугайында 39 дузаалдар районуң көдээ ажил-агы кидизинге келген. Көдээ ажил-агының область өргөлдөмө ол дузаалдарың күүсөлдөмө дугайында чаңгыс-даа катал хыналда кылбаан.

Областың ветеринар өргөлдөмө начальниги эш Н. Доңгар эртен чылдың июнь айыңизде районуң колхозтарында ниитиниң продуктулуг мал ажилын хөжүдериңиз планын канчаар күүсетипти турарын хынап, облүүсүмөнуң хуралында материал белеткеп келгези, кандыг-даа дуза көргүспөй, чаңгыс хүн иштинде 5 колхозтарны, үш суму Советтерин кези хаакша Кызылче хал чаныккан. Ол ышкаш көдээ ажил-агының область өргөлдөмө чылыг мал талазы-биле кол зоотехниги эш К. Маевеэ бо чылдың январь айда коммандировкалап келгези, районуң көдээ ажил-агы кидизинге бир недела иштинде саадап олуруп-олуруп, чүгө Сталин аттыг колхозка четкеси, кандыг-даа түңнөп үндүрбөй база-ла хал чаныккан.

Көдээ ажил-агының область өргөлдөмө начальниги болгаш кол специалистери колхозтарга практиктик дузааны ыракта четпес көргүзүп турар. Көдээ ажил-агының область өргөлдөмө начальниги специалистери облүүсүмөнуң хуралдарыга айтырыг белеткөдиринге ажилдап, оларны ниити инструктор хевирлиг малды ажилдадып турары заңчап-даа тырышпас. Облүүсүмөнуң үндүрүп турар шийтирлериниң хөй кезин дыка хөй чүүдлерни күүсөдирин көдээ ажил-агының область өргөлдөмө начальниги эш Цевменкога даңгыс, азы оон негеп турар. Ынчааргаук шийтирлерниң күүсөлдөмө кандыг болуп турарының дугайында хыналда кылбап турар.

Ам сорулга болза, ниитиниң продуктулуг мал ажилын хөжүдериңиз үш чыл планын күүсөдириниң сөөлү чылы 1951 чылда мал ажилыңиз удурутланы күүсөдирин, улуг-даа, бичи-даа малды менди камгалап алырыңиз бүгү-ле эр, хөрежкен колхозчуларыңиз бүгү күжүң улгайдырыңиз болур.

А. ТУРГЕН-ООЛ, Тес-Хем райүүсүмө даргазы.

Херэеженнерниң күш-ажылы белээ

Эрэн районуң төвү Сарыг-Булуң суурнуң ажилчы хөрежеңнери шюляч урууларын эки өөрдөгдөз дээр иениң сагыш-салышының көргүзүп туралар. Олар школаның интернаттары, өөрдилге класстары чугайлап, чүп берип туралар.

27 кижиге 32 кубометр оттулар ыяшты школага хал бергенер.

И. КУНААЖАП.

Чөөн-Хемчин району «Коммунизмче ору» колхозтуң ажилчы хөрежеңнери эш Бичинмааның башталгыч-биле 23 аял хүнүнде 800 кубометр ыяшты школага хал тургусканнар.

С. КЫЗЫЛ-ООЛ.

Колхозчуларның культурулуг амьдыралын сегидер

Областың көшкүн чөраан колхозчуларын сууржудар дээр болышевк партия болгаш совет чазак улуг сагыш салышының кылдып, ынчангаш дедир эгитимес болгаш узун хуусаалыг чээлинерни тыпсып, колхозчу өргөлдөргө чылыг, чырын, чаа бажыңнары түдүп берген.

Ындыг турбуна, чамдык колхозчуларның бажыңнарында каак олурар сандай, стол чок, а оон орунда биеги-ле ыштыг, самдар кидизин чадып алган олуруп турар. Колхозчуларның ниити культурулуг амьдыралын болгаш аргаш-шөверин сегидер дээр партия, комсомолдуң эге организациалары, көдээ интеллигенция оларга боттуг дузаламчыны көргүзүп, суртаал массалыг ажилдарны калбаргаса чогуур.

М. ООЛЧУКАЯ.

«Шының» материалдарың изи-биле

«Бараалгакчы Иван Романович»

1951 чылдың январь 10-да № 6 «Шың» солунга «Бараалгакчы Иван Романович» деп бичи фельетон парламентын үнген. ВКП(б) Хаа-Хем райкомунун секретари эш М. Хорлуг-оол ол дугайында чүүл шыңныг болганың редакцияга даңкыткан.

Иван Романович Березкинниң дугайында солунда үнген чүүлду райлада партия эге организацианың хуралыга чугаалашкан. Райло даргазы өргөхүлээлгезин ажилдап алгаш, эш Березкин совет садыгның принципин үрөп, таныш-көрүштеринге тускай бижиктер-биле язы-бүрү бараанарны шуут чөп-шөвөп берип, шың эвес чоруктарын кылдып турган дугайында коммунистер партия хуралыга шыңгыш шүгүмчүлээн.

Хостуг совет садыгның принципин үрөп турган коммунист Березкинге партия талазы-биле сагындырыг берген. Бир эвес эш Березкин моон соңгаар шак ыңдыг чорукту кылыр болза, ону партия талазы-биле эң шыңгыс хемчег алып дээрзин аңаа сагындырган.

БО ЧЫЛДЫҢ ТУДУГ ПЛАНЫНГА

Сүт-Хөл районда улгатыр катышкан Киров аттыг көдээ ажил-агы артелиниң төвү көрүштүк чараш суур кылдыр калбарып турар. Кызымак күш-ажылыңиз түңнелинде колхозчуларның 80 хуууу бажыңнары болган. Бо чылдың ында ниитиниң столовалыы база ажытылган, магазин херектедиг чаа-

чаа барааннарын эккеп турар. Ажилда чедишинкини быжыгга-лышаан, бо чылын чуртталгага 12 бажыңнары, база ниитиниң ясли болгаш өске-даа элээн каш чүгула тудуурларынык алырын колхоз планнаан. Ол талазы-биле белеткелге 68 кижиге 4 бригада болдуруп тайгаже үндүргөн.

Артелиңиз тайгада белеткел бригадалары февраль эгезинге чедир 1.700 чюдуктары кезип, черниң аңгында сөөрткен. Ынчаарга транспортчулар дажылганы доктаамал чорудуп турар. Колхозчулар бо чылыг тууду планын чедишинкиң ботландырып шыдаар. В. ЧУЧУН.

Ажилчы чоннуң амьдырал херегледдеринче улуг сагыш-човаашкыннар

ССРЭ-ге социалистг экономияның тургузушкунуң талазы-биле бүгү улуг ажилдарын удурутлушаан, эш Сталин оң хөжүлдөзин ажилчы чоннуң материалдыг болгаш культуруг деңгелиниң чыгылыш чок өзүлдөзин хандыраарының оруу-биле башкарып турар.

Совет кижилериниң чаагай амьдыралы чыл тудум-на өзүп, оларның культуруг деңгелери өрүлөп турар. Улус ажил-агының күчүлүг көдөрлүшкүнү ажилчы чоннуң хөй ясы негелде-херекелдерин улам долу хандыраарының аргаларын берип турар.

Ажилчыларның болгаш албан-хаакчыларның амьдырал чуртталганың көдөрлүшкүнү хамыктың мурнунда ажил төлөвириниң өзүлдөзүн дамаар-жыр. Ажилчын, албан-хаакчыларның ажил төлөвирин өстүрер болгаш оларны чаагай амьдыралын көдөрер талазы-биле коммунистг партияны болгаш совет чазактың аш-чөм, үлөттүр бараанарына өрткөк чигедириниң политиказын ботландырганы улуг учур-дузалы болган.

Оон аңгыда ажилчы чон чыл бүрүде күрүнеден хөй саныг дузаламчыларны болгаш чигелдерин апутур. Аңаа социал страхованияның төлөлдери ажилчын, албан-хаакчыларга шөлөз салының төлөп турары, санаторийларга, дыштанылга бажыңнарында болгаш уругларны албан-челдеринге чигелдө-лөп түгөвкчалар, хөй уруглардыг болгаш бот-иелерге дузаламчылар, халас өөрдө-лөгөр болгаш аныг мергезиниң өрүдөдип турары, өөреникчилерге стипендиялар болгаш өскелер-даа дамаар-жыр. Бо бүгүнүң түңнелинде ажилчыларны болгаш албан-хаакчыларны ордуглазы чаңгыс ажилдап турар кижиге

ниң санаашкынн бодан, 1949 чылдың өртөө-биле алырга, дайын мурнундагызында 24 хууга чедир өскөн.

Ажилчыларның болгаш албан-хаакчыларның эмнедөзүн болгаш дыштанылганын организастаар талазы-биле профивилелдери улуг ажилдарын чорудуп турар. Эртен 1950 чылда бизниң областың чүгө профивилелдери бесин курорттарже болгаш дыштанылга бажыңнарыңче 262 кижин чоруткан болгаш аңаа 274.300 муң рубльди чарыг-даан. Чайгы кыдыкшылга кампанияның үезинде пионер лагерлеринге 517 уругларын чоруткан.

Профивилелиң кижигүнеринге дайынчыл болгаш күш-ажылдыг инвалидтеринге, хөй уругларны иелерге болгаш фронтуга өлгөн дайынчыларын өг-бүлөзине материалдыг дуза көргүзөр талазы-биле профивилелдери өргөкоч чүгула хөреңгилиг болуп турар. Ол сорулгаларга 1950 чылда 137 муң рубльди чарыг-даан.

Ынчаарга-даа ол хөреңгилерни область комитеттери үргүлүч чогуур херектелдеринге чарыгдавайн турар. Чамдык бедик ажил төлөвирлиг кижигүнерге материалдыг дузаламчыны көргүскөш, эвөөш шалыңгыларга бербейн баар чоруктар бар.

Профивилел организациалары: обкомнар, райкомнар, месткомнар, районнар болгаш прискомнар ажилчыларның болгаш албан-хаакчыларның чуртталга байдалдарын экинжидери дээр кошмак демселеип туралар. Тускай эртемнигериниң чуртталга-амьдырал негелделдериңиз ажил-агы организациаларының хайгаарал чок байдалыңиз фактыларын бар. Чөөн-Хемчиктиң район эмнедөзүниң фельдшери эш Сицова олурар бажың чөгүндан үр үениң иштиңде мал

эмнедөзүниң бажыңында чуртталганын келген.

Фронтуга өлгөн дайынчынның өг-бүлөзү болуп Тандын райүүсүмөнуң машинакчызы, 3 уругларлыг эш М. Дубиница районуң саң кидизиниң чунар-бажыңында чуртталганын ол-ла районуң үндүрүт инспектору эш Афанасьев үш кижиги өг-бүлөзү-биле септенимзөөн бажыңда чуртталганын турар.

«Өөш» совхозтуң чуртталга бажыңнары кышка удур септенимзөөн, хаваан ажаакчызы Вишневский өг-бүлөзү 4 кижиге, ажилчын Барлыктың өг-бүлөзү 9 кижиге, ызаачы Андрейтеңи өг-бүлөзү 3 кижиге шүптү 16 кижиге 9-ла дөрбөдөк метр шөлдүг чаңгыс бажыңда чуртталганын турарлар.

«Барлык» совхозта чуртталга фонтузуну тууду мырыңдай багай чоруп турар. Оон учурундаң 24 тың ажилчыларның 15-ини өлгөринде чуртталганын турарлар. Бажыңнары кышка удур септөөн, ынчаарга чуртталга фонтузуң аар-саар септелдериңиз чарыг-даа чогуур 69 муң рубльдин чүгө 12 муңу ажыглаттыган.

Чамдык ажил-агыңиз болгаш профивилелиңиз ажилдакчылары чуртталга бажыңнарының туудунга ажилчын күжү чедишпес дириг тургузгалар. Ынчаарга-даа олар септелге ажилыңиз чуртталгаларының боттарын кийриштирер дугайында чүң-дүе кылбайн турар. Чуртталга фонтуларының септелдери түбүбү, чугай, шил чогуңдан саадап турары ховар эвес. Ол ажил-агыңизларның инициатива чөгүндан болгаш чурт үлөттүрүңиз ажилдакчылары оларга дааскан ажил-херекне харысалга чогуңдан ол чорук болуп турар. Ажилчын, албан-хаакчыларны

материалдыг болгаш культуруг деңгелени улам экижидер дугайында амыр соксаал чок сагыш салырыңиз совет профивилелдери партия кылгырып турар. Бо ажилга профивилел организациалары «эң-не бичи үрүмек чүвөлдөргө бесин тергини кичээңгейлиг болуру негетиниң турар, чүге дээр, ажилчыларның амьдыралы чөгүм-на ол үрүмек чүүдөрдөн тургустунуп турар» дээр дугайында бизниң улуг башгычымыз болгаш бажымыз эш Сталинның айтышымыңарны үргүлүч удурутлга болдуруп хүлээлгелелер.

Чоокта чаа бизниң областа профивилелиңиз кудуку организациаларының отчөт-сонгуда хуралдары болгаш районнарны профивилел конференциялары өрткөлгөз. Бүгү-ле санал, шүгүмчүлөп кылганнардан өрткөр чигедөмөзуң соонда ажилчы чоннарың чаагай амьдыралыңиз улуу-биле өзүп турарын демделгезинер. Өт-бүлө бурзү аңаа дыка хөй акшаны үдүп алган.

Ынчаарга, садыгның болгаш ниити чемениң черлериниң ажилдакчылары бараан сарылганын көүдөдир дээр демселе улам оперативтиг болган чүве болза, ол үдүүшкүнүр улам өзөр учурлуг ийик. Областың районнар маганнирине барааннарның хөй эвес ассортименти бар болуп турар таварылгалар ховар эвес. Ажилчылар болгаш албан-хаакчылар улуг өрткөктөрүн барааннар

Четпестерни чайладыр болгаш чаа чедишкннерни чедип алыр

Бия-Хем районун «Победа» коо-а жыл-агый артелин кезигүнери бү-гү суурдан болгаш ыракта кышкы өдөрлөрдөн 1950 коода аял-агый чы-лыны дүргүзүндө аял-агый түдөлүз чугааламыр дөш бодуну клубуна чыгаланнар.

Баштаар черин дартызы эш Коолов өчөгү илеткелни чугаалап турган, ар-телин организас, аял-агый талазы-биле улам ырай быжыктар талазы-биле эртен чыдын улуг чедишкннер чед-дир аалдыган деп колхозчуларга чу-галаан. Күш аял-агый сагыла-чуруу элден быжыктан. Бир эвес эртен чыл-дарда күш аял-агый сагыла-чуруу күш-кышкыны дугайы, күш хуннерини миниумун күссетпейн турган хой саны колхозчуларын дугайы чугала-нып турган болза, 1950 чыда ол «ру-рук» чок болган. Нинтиң аял-агый быжыктарын оралдытылып, бүгү колхозчулар эртен чыдын эри аял-агыйлар. Күш-хуннерини ылазыла күссөдир миниумун күссетпейн чыг-ында да кыш ач чок. Күш аял-агый чыдын шыдаар колхозчу бүгү орту-маа-биле 130 күш-хуннерин аял-агыйдан.

Колхозчуларын найбардыг аял-агый чыдын таргалтып панын элден аял-агый күссөдиринге дузалаан. Кызыл-тасты 10 гектары аял-агый тараан, план өзү-гаар 10 гектар эрбай тарымыр турган 40 гектары тараан. Чиге-тараа тарымыр панын аял-агый күссөткен.

шывааан. Бергээге тараа аял-агый аял-агый уезинде аял-агый турган жактарыны ойүнө аял-агый кылдыр таарыштыраанын дунут-тун хой незин чидирге таварышкан. Тараа кургап катпап төктүп эзелээде комбайнын ол участкога аял-агыйдаткан.

Бо бүгү болза, колхоз буюдуулгези-нин өзүлүг организакчылары болур ро-люю күссөткенин, ыңчаарса артелин кезигүнери бүдүн чыдын дүргүзүндө аял-агый-херекти өзүлүг удуругуну баш-таар черден негезини херечилеп тур-гар.

Мал аял-агый хожуудезинде ылазы эрес чедишкннерни чедип алган бис деп эш Коолов илеткелни үргүдүлүп чугалаан. Мал өстүрери-нин панын бүгү түзүн малдарын айы-биле элден аял-агый күссөткенин, Чыгыш маалдык баш саны өстүренин панын 132 хуу күссөткенин, ыңыйшты бода мал план өзүгара 133 баш турган дээр болза, ам колхозта ол мал 150 баш четкен. Ол ыкпаш хой, өшүк маалдык баш санын өстүренин панын база-ла алыр күссөткенин, Хаваанын баш саны төлөктөлүнгөндөн ийн катал хой болуп турар, Эртен коода аял-агый чыдын мал аял-агый ферма-ларынын аял-агый чыдын нинтиң ма-алдык продуктулууну элден беддерин чедип алган. Саар инек бүгүзүндө ортумаа-биле 1.150 литр сүт аалдыган.

Нинтиң маалыга быжык чөм сууру-ну тургулар дугайында колхозчулар улуг сагыш салган. Баласа өзүгара 2962 центнер ситен негезин турган болза, керек кырында 5.600 центнер ситен белеткетинен. Малдык чүгүчүгө таарыштыр чөм радионуу тургулаан, фермаларга тус-тус сараат ситенин быжыктаан. Мал темин малта норма өзүгара берил турар. Кон-центраттык болган шыктык чөмөчери-нин санын биле белеткенин.

Колхозчу организас, аял-агый тала-зы улам ырай быжыктар дөш соци-алистик чарышты калбартыр дугайында чугула айтыргыны херекке албас чорукту артелин баштаар чери бодуну аял-агый болдурган өчөгү илеткелне дартыда, артелин кези-гүнери боттарынын чугааларында даа демделгезин. Эртен коода аял-агый чыдын өзүлүг колхозчуларын колхоз-чу хууларынын дүгүтүгүн болган няити-нин мал аял-агый продуктулууну бед-дерини талазы-биле социалистик хула-заны боттарына алганар. Ындыг бол-за-даа, ол хулазанын колхозчуларын нинти хуралына чугаалакын бадылаан соонда баштаар чер-даа, партия эге ор-ганизацияны-даа бүдүн чыл иштинеде хулазанын күссөдизин чыгыс-лаа витал кынат, түдөлү үндүрбөс. Баш-таар чер болган партия эге организаци-зы «Май 1-ин» коода аял-агый артелин тараакчылары болган мал-чылары-биле чарышты чоруп турары бот-боттары хынажырын органи-заставаан. Ындыг хыналданы органи-заставаан болза, чөмөчү чүгүдөр чөгүрү үезинде этинген турар болган колхоз-тук чедишкннери элден улуг туруп болур турган.

И. В. Сталинның „Правданың“ корреспондентизи-биле беседазын даштыкы чурттарда бижип турары

КЫДАТ УЛУСТУҢ РЕСПУБЛИКАЗЫ ПЕКНИН. Февраль 18-те бүгү төп солуннар эш И. В. Сталинның «Правда» солунуну корреспондентизи-биле беседазын бирги артынарына улуг эгедер-биле парлаанар. Солуннар болза, эш И. В. Сталинның чурумтарын база үндүргүзлөнер.

ШАНХАЙ. Февраль 18-те «Цзефан жибао» солун И. В. Сталинның беседа-зын мындыг эге-биле бижээн: «Эш Сталин болза, бүгү делегейниң амгы байдалынын дугайында меделел кылган».

Беседаны солуннар мындыг эгедер-биле бижээн: «Эттин Совет Эвилелин үгүлдээниң дугайында». «Кореяда америка-англи интервенция ыла-зыла буурап дүжөр». «КНО дайыннык чөпсө болуп бар чыдар». «Кыдатка хамаарышкан нүгүлдөкчи резолюция—бюжнар-бак шитпир болур».

«Синьваньжибао» солун «Сталинның шыларганай сөзү» деп эгели чүгүлдө бижээн болза, Совет улустуң бол-ган бүгү делегейниң улустарынын улуг баштыгы «Правда» солунуң корреспондентизиңиз салган даштыкы политика характерлиг кезек айтыр-гары харылаан. Ол акт болза, бүгү делегей укук-дузалыг Сталинның сөстөрү төөгүчү дүгүм-биле каян-даа шынытылып турар. Эң-не тода болган бүгүрелдик сөстөр-биле Сталин, дайын кысыкчыларының хоп-мегезин болган нүгүлдү сойгаландыр илередип, агрессионларын, база интервенцилерин чылаш чок аштырарын айтып, америка аггрессионларын КНО-ну Напалар Ли-газын өлүмүг оруучу иди турары чугалаан. Делегейниң үш дугаар дайынны амгы үедө чылаш чок болур деп, санап болбас болган ол бүгү болза, улустарын тайбыңды канчаар камгалаарында хамаарыш дээрин Сталин илереткен. Сталинның меделели—им-периалистик аггрессионларга олүмүг шитпел болур. Оң-биле кады ол болза, тайбыңды ынакшылдык кизилерин сорук кирип турар.

рей улустуң эң чок өңүг болган хостагычы Генералиссимус Сталин делгерезин».

И. В. Сталинның беседазын Пхеньян радиоу каттап дамчыткан. Белүк аял-агыйлар, албан хаагычтар, өг-бүлө ээлери репродукторлар чанынга чыгып келген, улуг Сталинның сөстерин кичээнегил-биле дыңдааннар. И. В. Сталинның «бир эвес Англия биле Американың Катмышан Штаттары Кыдаттың улустуң азаанын тайбың санааларын шуут хулазэ албайн баар болза, Кореяда дайын чүгө интервенцилерини аштырышкыны-биле дооступ болур» дээр сөстерин дыңагычлар адын часкап, өөрүп хулазэ алганнар.

Кореяда болушканнар

Улустуң армиязының Кол команди-лялының дыңады

ПХЕНЬЯН. Кореяның улус-демократыг республиказының Улустуң армия-зының Кол команди-лялының февраль 21-де дамчыткан меделезинде чугаалап турары болза, Улустуң армиязының кезектери биле кыдат эки-турачылар фронтунуң бүгү участоктарына дайынга согушкуннар таварыштырарын үргү-чүлөөнер.

(СЭТА).

ССРЭ-биле Кыдаттың улустарының аразында эп найыра-лынык улам быжыгып турары

ПЕКИН. Бүгү-Кыдаттың кыдат-совет эп найырал няитилели бо чылып няитилдин кезигүнериниң санын 20 миллион кыш чедир өстүрер болган няитилелдин салбырларын Кыдаттың бүгү девискээринге тургузар деп шитпирлээн.

Няитилел бодунуң кезигүнерин бүгү няитилдин тайбың камгалаарынын шим-чөзүшүнине болган америка аггресиияга удуз демиселге идеялык киришти-рер сорулганы салып турар. Ол болза, Совет Эвилели болган Кыдаттың улустарынын аразында эп найыралын моон соңгаар удам хөгжүдери дээр кампания-ны улам калбартыр.

(СЭТА).

Совет Эвилелинин тайбың политиказын тайбың-бырлаар талазы-биле Италияда кампания

РИМ. «Италия—ССРЭ» няитилели-нин меделеп турары-биле алырга, антисоветтик кампанияга удурашкытыр келир айда бүгү чуртка Совет Эвилели-нин тайбың политиказын чоңга тайбың-бырлаарының кампаниязын чорудар деп турар. Няитилелди инициативаны-биле чурттуң улуг-улуг хоорайларына 105 лекцияларын болган илеткелдерин чорудар. Таныдылга кампаниязы-биле чурт-такы чоңук хой нуруууун хаара турар сорулганы барымдалаш, няитилелин тус тус жомуларда организациаларын ол хуннерде чорудар лекцияларының болган илеткелдериниң планнарын аял-а-дап кылып турар. Ук кампаниянык кол сорулга болза, эш И. В. Сталинның «Правданың» корреспондентизи-биле беседазын чонга тайбың-бырлаары болур.

«Италия—ССРЭ» няитилели ол лекциалары болган илеткелдерин органи-застап чорударында деткиме дузалык-чыны коргүзүшкү чурттуң шуут демократтыг массалык организациаларын кыйгырып турар. Аялгыч чоңук ол болур хуралдарына клубураның, хой-нитинин, кооперативин, профвевилдеринин, херэженнерин, аныктарының болган өске-даа организациаларын ССРЭ-ге чораш толгөзүлери илеткелдер кылдыр. Олар Совет Эвилелинге чораш чүгү көргөн дугайын болган совет улустуң тайбыңче күзөл-соруунуң дугайын чурттагыч чоннарга чугаалап бээр-лер.

Экваторнун коммунистик партиязынын чингине секретарин АКШ-та тудуп бажычанааны

ПРАГА. Телепресс агентилелинин дамчыдып турары-биле алырга, Экваторнун коммунистик партиязынын чингине секретар болган тайбың талаанчыларының Ийн дугаар Бүгү-деледей конгресси-де делегаты Рикардо Паредес Эква-дорже чынып бар чорда Нью-Йорактуң чыгыш полициязының агентилери тудуп алган. Ону француз самолетка олурда тудуп алганнар. Америк эрге-чагырга лар Паредести Эллис ортулукче алгыш барган.

Рикардо Паредести тудуп бажычанаан чорук Экваторнун улустарынын күштүг өжөөн килендээнинин хайындарып үндүрэн. Экваторнун коммунистик партия-зынын күссөкчи комитеди Рикардо Паредести хостап салырын америк эрге-чагыргалардан негезин республиканың президентинден дилзек Эквадор ил-делериниң катыжымынын түдөлүк ке-лески комитеди болган өске-даа демок-раттык организациалар америк эрге-чагыргаларының ол удуз-дурдум чок аагы-лашынынга удуз күштүг килендээш-кинин илередип туралар.

(СЭТА).

ПОЛЬША

ВАРШАВА. Февраль 19-та Польшаның солуннары эш И. В. Сталинның «Правданың» корреспондентизи-биле беседазын тайбың-бырлаарын үргүчүлөп турганнар.

«Жие Варшава» солунуң мурунку чүгүлдөгү бижээни болза, эш И. В. Сталинның «Правданың» корреспондентизи-биле беседазынга харыялары төөгүчү укук-дузалыг болуп турар.

БОЛГАРИЯ

СОФИЯ. Эш И. В. Сталинның «Правданың» корреспондентизи-биле беседазын болган хой-ниити улуг кичээнегил салып турар.

«Сталин улустарга камгалалдын оруун» айтып берип турар деп эгели улуг чүгүлдө «Изгев» солунуң бижээни болза:

«Генералиссимус Сталинның харыя-лары каян-даа шыныгы. Бүгү-деледей амдыралынын янзы-бүрү айтыр-гарына хамаарышпашаан, олар болза, амгы бүгү кизи төрелетенин сеткил-сагыкын ойуп турган чыгыс-ла айты-рыны коргүскен, ылданыг; тайбыңды кайың айып келирип, ол айып кандыг орук-биле чылатыны болуру? Делегейниң чаа дайыны чылаш чок эвес деп Сталин санап турар. Ынча-лааа мидыг дайыны чүгө күзеп турар эвес, харын ону белеткеп турар аггресси-куштерини база туруп турарын Сталин сагындырып турар. Бодунуң харыяларында эш Сталин аггрессионлар-ны айымыдыг нүгүлдү сойгаландыр илередип турар. Импералистер ындыг арын-нүр чок хоп-мегези-биле Корея биле Кыдатты база нүгүлдөп туралар».

(СЭТА).

Ол акт болза, бүгү делегей укук-дузалыг Сталинның сөстөрү төөгүчү дүгүм-биле каян-даа шынытылып турар. Эң-не тода болган бүгүрелдик сөстөр-биле Сталин, дайын кысыкчыларының хоп-мегезин болган нүгүлдү сойгаландыр илередип, агрессионларын, база интервенцилерин чылаш чок аштырарын айтып, америка аггрессионларын КНО-ну Напалар Ли-газын өлүмүг оруучу иди турары чугалаан. Делегейниң үш дугаар дайынны амгы үедө чылаш чок болур деп, санап болбас болган ол бүгү болза, улустарын тайбыңды канчаар камгалаарында хамаарыш дээрин Сталин илереткен. Сталинның меделели—им-периалистик аггрессионларга олүмүг шитпел болур. Оң-биле кады ол болза, тайбыңды ынакшылдык кизилерин сорук кирип турар.

Оон ынай солунуң бижип турары болза, эш Сталинның харыялары аггрессионларын ара сагыштыг пла-нарын тодаргайлаан. Сталин болза, Этлиндиң бят чок нүгүлдү сойгаландыр илереткен, чүл дээрге, Этли тайбыңы кузевейн турар болган делегей-ниң чаа дайыны өссөдүрениң орук-биле АКШ-ты эдерип турар.

И. В. Сталинның «Правданың» кор-респондентизи-биле беседазын Шанхай-ның радио станциялары февраль 18-те хулазедир дамчытканнар.

Чамдык радио станциялары И. В. Сталинга бараалаткан музыкалыг тус-кай дамчыдылгалар организастаан.

КОРЕЯНЫҢ УЛУС-ДЕМОКРАТТЫГ РЕСПУБЛИКАЗЫ

ПХЕНЬЯН. Февраль 18-те Кореянык төп телеграф агентилели болган «Нодон синмун» солун эш И. В. Сталинның беседазын парлааннар.

«Нодон синмун» солун И. В. Сталинның улуг чурумун бирги арнына база үндүрүгөн. Беседаның сөстериниң кырынга улуг укуктер-биле мындыг ло-зук бердинген: «Бүгү делегейниң аялгыч чоннарының баштыгызы, ко-

ХАРЫСАЛГАЛЫГ РЕДАКТОР О. А. ТОЛГАР-ООЛ.

Ынчангыш антисоветтик, хоп-нүгүлге удуз калбак кампанияны организастап, Совет Эвилелинин тайбың политиказын калбаа-биле чоңга тайбың-бырлаар чорук Италиянык демократтыг организациа-ларының чугула сорулгазы болур деп ол дыңнадыгда чугаалап турар.

(СЭТА).

Новая Зеландияда онза байдал

ЛОНДОН. Веллингтондан Рейтер агентилелинин корреспондентизиңиз дамчытканы болза, докерлерниң аял сок-садымынын-биле холбаштыр февраль 21-де Новая Зеландиянык чаза чуртка онза байдал чарлаанын премьер-министр Ходланд меделзээн.

Аял сок-садымынын түдөлүк де Новая Зеландиянык бүгү порттары февраль 21-де аял-агыйдан. Докерлер аял төлөвирин беддерин негеп турарлар деп корреспондент уламчылап бижээн.

(СЭТА).

Грек аялгыч чоннарын аш-түрөнгү чоруу

СОФИЯ. Болгар телеграф агентилели Элдас Пресс агентилелинин дыңнадыны барымдалаш дамчытканы болза, өзүлүг чөптүк байдалды хөөредип турар национал грек багыны тускай меделери-биле алырга, грек аялгыч чоннарын амыдырал деңгели дайын мурундагы 1938 чыл-биле деңгээрге барык 2-катп кудулаан.

(СЭТА).

ЭТИЛДИГ (КОРГУЛЧУННУГ) БЕНЗИН—ХОРАЛЫГ БУДУМЕЛ

Этилдиг бензин болза, карбиаторлуг шимчедикчилерге одалга кылдыр аял-агый херелетинер. Частыжымынын турушту көдүрениге ол этилдиг суук чүгүлдө тургустанар.

Этилдиг суук чүгү болза, күштүг болган айымыдыг хоран болур, мынчангыш, этилдиг бензин база-ла көңүч хоранын чүгүлдө болур.

Этилдиг бензиниң организмге кирер оруктары: Кешти дамчыштыр — суук чүгү болган бус хевирлиг, тыныш оруктарын дамчыштыр—бус хевирлиг, чөм оруктарын дамчыштыр — суук чүгү хевирлиг.

Этилдиг бензин, организмге киреш, кешти, тынар болган чөм оруктарын ачыгыштырып кемелтейн, ааршылыг болушкуннарын тындырдырбай, чороту чыгып алгаш, төп нерви системазынга хоралаашкынын көдөлүшкннин болдура.

болган өске-даа чүгүлдери пещкаларга, изиг демирлерге болган пелеталарга одаарын; бензосистеманы аас-биле сорарын болган үренин; этилдиг бензин-биле хирленген аш-чөм чүгүлүн чөмге аял-лаарын; этилдиг бензин-биле аял-агый чыдааган санитар-техниктиг сур-галда чоңук кирерин; эзилдиркич пынарыг кылдыр (резин хырбазына, будунка) аял-агыйларын, янзы-бүрү чүгүлдери чуурунга (хейи болган өске-даа чүгүлдери), кышпыр чүгүлү кылдыр (примуса, керосинага, лампага, фонарьге, занжигалкага болган өске-даа чүгүлдере), эм ыкпаш аял-агыйларын, клоп, кара-бег болган өске-даа чүгүлдери хоранал аял-агыйларын болдурабас.

ХУУДА БАШ УДУР КАМГАЛАНЫРЫ:

Ажыл үезинде эдилги, бодунга таарыш тускай кепти, хол хааны болган идикти ынаыла аял-агыйлар.

Этилдиг бензин токтү берген хепти чаа хеп-биле доран сотуур. Чөмөнир мурунда холданын баштай керсин-биле, а ооң соонда чылыг суг-биле савааңап, арын биле катал чуур.

Этилдиг бензин-биле холбашкан аялгыч кизи хулазэ алырда, медицина көрүлденин ынаыла эртирер, ону алды ай болган да-гынын турар.

Техниктиг дузалал аял-агыйларын болган септелге кылдырлар, автомобильдерге кывар-чаар чүгүлдөр кударлар, карбиаторларын таарыштырлар аял-агыйларга аял соонда душту болган чунар-бажыны хандырар.

Этилдиг бензин дээр хирленген кешти дихлорминниң 1,5 хуузут эзилдирин азы керсин-биле хөөңе, азы арыг поске өттүргөң, ол черни элбектилдиг-биле өттүрүп чаар, а ооң соонда изиг суг-биле савааңап эки чут каалтар.

Этилдиг бензин каракеч чаштай берсе, доранна эмчиге баар керек.

Бо бүгү баш удуз камгаланырының хемчеглерин эки күссөдир болза, этилдиг бензин-биле аял-агыйларын аялмы чок болур.

Тына областың санитар чырыдышкын Багыңы.

ЭТИЛДИГ БЕНЗИН-БИЛЕ ХОРАННАГЫНЫҢ ДЕМДЕКТЕРИ:

Баш күштүг аарыыр, чөм чыветээр, үйү үрелир (удуш шыдаас, көргүчүг, сүртенчиг дүштүг), чараа болган дер хой төктүр, салаалары, дилы, карактарыны хавытыр сирилээр, ааста өске чүве бар ыкпаш болур; аар хорананганда — үйү улуу-биле өскерлир (үйүг чок болур, медеэкж көргүчүг мүг дүжээр). Медерелин ыш-кынар, көрбөз, силбээ чүгүлдери меше байдал-биле көөр, нинти байдалы дуурунчиг болур.

Аар хорананышкын өлүм-биле удетинип болур.

ЭТИЛДИГ БЕНЗИН-БИЛЕ АЖЫЛДАП ТУРА ХОРУДААР ЧУУЛДЕР:

Аш-чөмни дажыглаарында болган шыжгаарына саваларын, харын мырында арылган-даа каанын аял-агыйларын; этилдиг бензинниң автобустарга, чик машиналарга, бүгү хевир-ниц автомобильдериниң вабиазына дажыырын; этилдиг бензинниң удуз-биле, азы өске-даа чүгү-биле дажыырын; ажык савага дажыырын болган кочал-биле кударын; шимчедикчинин кезектерин этилдиг бензин-биле чуурун; этилдиг бензин-биле хирленген эт-херексидел бүдүргөнгөндө, чуртталганын-даа бакчаарына кургадып, асаарлардын; этилдиг бензин-биле хирленген оттулар чүгүлдү, материалдар

булар кызып турган, автомашына ссадалга чок чоруп турар орукту үндүргөн. Оон-биле кады 7—8 метр дүртүг 4 көвүргүлери тудуп тургузал.

Орун кымылжымынын бригадалык иштинден «Кызыл туңг» колхозтан келген К. Стародумова, Н. Вачкова, «Вольский» колхозтан — Е. Соломинкова, «Сталычы орук» колхозтан — Чинге, Мин-оол, Сарыгай, Воронилев атыг колхозтан — М. Михайлов, «Октябрь 14 чылы» колхозтан — Достак, Шегелдей олар эң идеялык аял-агыйлар.

Ук орукту тудуп кылганы чүгө алын уургайлары-биле харылаа тударынга херек эвес, харын Тожу район-биле харылаа тударынга чугула укук-дузалыг болур.

Сарыг-Сеп—Нагжырба Ойнаа—Хараал аразында чаа машина оруу

Хараал, Ойнаа, Нагжырба алдын уургайларына орук-харылаа тургузары-биле Каа-Хем район Советинин күссөкчи комитеди районнуң колхозта-рындан 20 ажык аныктарын организастап үндүргөн, оларнык аялгыныга ду-залары-биле «Тына алдын» трестинден «С—80» деп тракторну чолаагызы-биле кады чоруткан. Ол бригаданы районнуң орук тудуунуң кылдынын эргелектизи эш И. В. Глушков удузтуп чораш.

Ол бригада январь 17-ден февраль 3-не чедир кызыма шудуруг аял-агыйларын түдөлүк Сарыг-Сеп—Ойнаа—Нагжырба—Хараал машина оруун кылып дооскан. Ук орукту аял-агыйларга удуз бергелер турган, чүл дээрге, шанактыг аял бензин чоруп шыдаас аялгыт, даштыг, терең харын шаптаранын чөмчө-лөрүн казып турган, автомашына ссадалга чок чоруп турар орукту үндүргөн. Оон-биле кады 7—8 метр дүртүг 4 көвүргүлери тудуп тургузал.

Орун кымылжымынын бригадалык иштинден «Кызыл туңг» колхозтан келген К. Стародумова, Н. Вачкова, «Вольский» колхозтан — Е. Соломинкова, «Сталычы орук» колхозтан — Чинге, Мин-оол, Сарыгай, Воронилев атыг колхозтан — М. Михайлов, «Октябрь 14 чылы» колхозтан — Достак, Шегелдей олар эң идеялык аял-агыйлар.

Ук орукту тудуп кылганы чүгө алын уургайлары-биле харылаа тударынга херек эвес, харын Тожу район-биле харылаа тударынга чугула укук-дузалыг болур.

М. ШОЖАЛ.